

Eesti keele ja kultuuri õpetamisest Ukrainas Lvivi ülikoolis

Riina Roasto

eesti keele ja kultuuri lektor Lvivis

Eesti keelt on Lvivi Ivan Franko nimelises riiklikus ülikoolis õpetatud 2009. aasta veebruarist. Esimeseks lektoriks oli Maarja Hein, kelle tööaeg Ukrainas kestis kaks ja pool aastat. 2011.–2012. õppeaastal andis eesti keele tunde Liina Dovgan. Järgmisena asus Lvivi tööle Tiit Palu, kelle ametiposti võttis sama õppeaasta kevadsemestril üle Kristel Algvere. Mina olen õpetanud Ukrainas eesti keelt alates 2013. aasta sügissemestrist ning olen nüüdseks töötanud Lvivi ülikoolis kaks aastat.¹

Sügis

Kuna eesti keel on Lvivi ülikoolis vabaaine ja väikese kõnelejaskonna tõttu mõistagi mitte just kõige populaarsem keel, siis tuleb igal sügisel teha ainele võimalikult palju reklaami. Ülikoolil puudub internetipõhine õppeinfosüsteem ning eri kursuseid koondavad meililistid, seega tuleb teavet levitada suusõnaliselt: anda sellest teada näiteks teistele õppejõududele, et nemad seda omakorda enda õpilastele edasi räägiksid. Kindlasti on kasulik riputada teadetetahvlile üles kuulutused. Keskmiselt tuleb igal aastal kokku kümme kuni viisteist eesti keele huvilist, kellest suurema osa moodustavad algajad. Natukene vähem on kesktasemel õppureid ning

¹ Eesti keele õpe Lvivis toimub „Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi” (EKKAV) raames, mida koordineerib Eesti Instituut ning rahastab Haridus- ja Teadusministeerium. Maailmas õpetatakse eesti keelt rohkem kui kolmekümnes ülikoolis, millest üheksasse on lektor lähetatud EKKAV programmi toel. Eesti keele ja kultuuri õppesest Vilniuses ja Pekingis on juttu olnud Oma Keele eelmistes numbrites.

veel vähem päris edasijõudnuid, kelle eesti keele kõrge tase väärrib aga kindlasti tunnustust.

Tunnid toimuvad rahvusvaheliste suhete osakonna ruumides, kuid teretulnud on loomulikult keelehuvilised kõikidelt erialadelt. Enamik üliõpilasi ongi filoloogid, aga leidub ka politoloogid, geograafia, filosoofia jm erialade tudengeid. Peamine põhjus, miks soovivad ukrainlased eesti keelt õppida, on filoloogiline huvi. Mitte ainult keeleteaduse, vaid ka teiste erialade tudengitele tundub põnev õppida keelt, mis on nende omast, aga ka enamikust teistest Euroopa keeltest sedavõrd erinev.

Ehkki eesti keele õppureid pole Lvivi ülikoolis ülemäära palju, teatakse Ukrainas Eestit siiski hästi. Meie riiki peetakse lausa eeskujuks ning Eesti kultuuri ja elu vastu tuntakse huvi. See on teine põhjus, mis ajendab ukrainlasi eesti keelt õppima. Üks tudeng näiteks on suur Arvo Pärdi muusika austaja. Teine innukas õppur luges vene keeles Tammsaare teose „Tõde ja õigus” esimest osa, vaimustus sellest, ning võttis seejärel kindlalt nõuks lugeda ülejäänud nelja osa juba eesti keeles.

Talv

Kui kõik eesti keele huvilised on kogunenud ning sobiv tunniplaan leitud, hakkab õppetöö pihta. Lvivi ülikooli auditooriumid ei näe just kuigi tänapäevased välja. Toolid ja lauad pärinevad nõukogude ajast, samuti on enamikus klassides kasutusel veel vana kulunud kriiditahvel. Projektor on

kogu osakonna peale üks ja traadita internet levib vaid ühes, õppehoone kõige olulisemas konverentsisaalis. Kuna eesti keele jaoks on juhuse tahtel eraldatud väikene dekaani kabinet, siis saavad minu õpilased nautida suuremaid mugavusi. Ruumis on olemas internetiga arvuti, plasttahvel ja isegi televiisor. Samas kabinetis asub ka pisikene Eesti raamatukogu, kus leidub õpikuid, ilukirjandust, Eesti riiki tutvustavaid brošüüre ja filme.

Eesti keele tunnid toimuvad iga rühmaga kaks korda nädalas. Keskmiselt on korraga tunnis viis õpilast ning see on õppimise jaoks suurepärase keskkond. Keeleõpe põhineb peamiselt õpikutel „Saame tuttavaks”, „Naljaga pooleks” ja „E nagu Eesti”, kuid et ukrainlaste jaoks niigi nii võõra keele õppimine üksluiseks ei läheks, kuulame ka eestikeelsed laule, mängime interaktiivseid keelemänge või püüame niisama eesti keeles vestelda.

Ukraina ülikoolides valitseb tugev hierarhiline kord, kus õpetaja sõna maksab ja õpilase ülesanne on kuuletuda. Toimib nii-öelda piitsa ja prääniku meetod. Tudengid ootavad õppejõult rangust ja kõva kätt. Eesti keele tundides me sellist süsteemi siiski ei järgi ning keeleõpe toimub vabamas õhkkonnas. Kuna see on vabatahtlik aine, siis mõistavad ka tudengid, et nad õpivad üksnes iseenda jaoks, ning nii möödub poolteist tundi eesti keele õpet pea alati motiveeritud õpilaste meeldivas seltskonnas.

Lisaks keeletundidele saavad Lvivi ülikooli tudengid osaleda ka eesti kultuuri kursustel. See annab neile hea võimaluse tutvuda Eesti ajalooga, kirjanduse, muusika ja muude neid ennast huvitavate valdkondadega. Kultuurikursuste lõpus teeb iga õpilane ettekande vabalt valitud teemal. Eelmisel aastal uuris näiteks üks tudeng Eesti rahvarõivaid, teine jällegi muistendeid.

Kord kuus toimub ülikoolis ka Eesti filmiõhtu, kus tudengid saavad tutvuda nii meie vanema kui ka tänapäevase filmikunstiga. Üritusel osaleb tavaliselt keskmiselt kuus-seitse huvilist. Kuna filmiõhtule on oodatud ja teretunud kõik, võtavad õpilased sageli kaasa ka sõpru ja tuttavaid.

14. märtsil tähistame emakeelepäeva. Ühel korral valisid sel puhul õpilased ühiselt välja oma lemmiku eestikeelsete laulude hulgast. Kõigepealt esitasid nad konkursile teatud hulga erinevates stiilides muusikapalu, mille vahel toimus pärast hääletust. Viimasel korral tuli võitjaks Paha Polly „Ma olen Tartu”, kuid väga napilt. Peaaegu sama palju hääli sai folkrokki esindav ansambel Zetod lauluga „Kergotamine”. Eelmisel aastal otsisid tudengid aga jälle kõige huvitavamalt kõlavat eestikeelset sõna. Võitjaks tuli ülekaalukalt sõna „kokkukukkumine”.

Et tavalisse õppetöösse vaheldust tuua ja pakkuda ukrainlastele võimalust kuulata Eesti-teemalisi loenguid ka teiste elualade esindajatelt, olen kord aastas kutsunud Lvivi ka mõne külalislektori. 2013. aastal külastas Lvivi Maarja Kangro, kes tutvustas õpilastele Eesti tänapäevast luulet. Eelmisel aastal rääkis Lvivi ülikoolis Henri Laupmaa e-Eestist, sealjuures veel „Teeme ära” projektist ja Hooandjast. Samal ajal pidas noor arhitekt Mari Hunt Lvivi Polütehnilises ülikoolis loengu Eesti ehituskunstist. Maarja Kangro külastas Lvivi sel sügisel taas, esinedes Lvivi raamatufestivalil, mis on üks kuulsamaid Ukrainas. Mitte ainult eesti keele õpilastel, vaid ka ukrainlastel üldiselt avaneb seega aeg-ajalt nii mõnigi tore võimalus kuulda rohkem Eesti ja Eesti kultuuri kohta.

Kevad

Kevadel, õppeaasta lõppedes, sooritavad õpilased eesti keele eksami. Need, kes sügisel eesti keele õppimist alustavad, pole alati täpselt samad inimesed, kes kevadel lõpetavad. Mõned õpilased katkestavad, mõned tulevad juurde. Osal vaibub vahepeal ind, ent sama palju leidub neidki, kelle huvi eesti keele vastu üha süveneb. Heaks näiteks võiksin tuua oma õpilase Orysia Feduniaki, kes on algusest peale õppetöös aktiivselt osalenud. Kahel korral on ta käinud Eestis ka keelekursustel, osalenud suve- ja talvekoolis. Ta on õppinud eesti keelt vaid kaks aastat, kuid tema tase on juba märkimisväärselt kõrge. Orysia sooviks on tõlkida ukraina keelde eesti luulet, milleks tal nüüd on ka võimalus avanenud. Tema esimeseks tõlkekatsetuseks saavad Maarja Kangro luuletused, mille vastu Lvivi raamatufestivalil suuremat huvi tunti. Peale tõlke valmimist saavad Kangro loominguga tutvuda kõik ukrainlased.

Teine esiletõstmist vääriv õpilane on Petro Bilynsky, kes tunneb samuti huvi tõlkimise vastu. Kuna tema eesti keele oskus oli laitmatu juba siis, kui mina ülikooli tööle asusin, oleme temaga algusest peale keskendunudki pigem ainult tõlkimisele. Petro vahendusel on jõudnud ukraina keelde Lea Tormise eessõna Voldemar Panso teosele „Töö ja talent näitleja loomingus”, mis eelmisel aastal ukraina keeles välja anti. Samuti tõlkis Petro Monika Larini artikli Eesti teatri kohta, mis näeb loodetavasti peagi trükivalgust Lvivi teatriosakonna ajakirjas.

Sügise ja talve möödudes on just innukad õpilased kevadel see, mis eesti keele õpetamise eriti toredaks teeb. Selline lõpp ongi ju õpetajatöö eesmärk.